

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Ενότητα 3: Στάσεις προς τη γλωσσική αλλαγή

Γαλαντόμος Ιωάννης

Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1. Σκοποί ενότητας	4
2. Περιεχόμενα ενότητας.....	4
3. Έννοιες – Λέξεις κλειδιά	4
4. Θεωρητικό πλαίσιο	5
5. Κριτική αποτίμηση στάσεων	5
6. Βιβλιογραφικές αναφορές.....	6

1. Σκοποί ενότητας

- Εξοικείωση με την αξιολογική αποτίμηση της μεταβολής στη γλώσσα, όπως αυτή έχει καταγραφεί διαχρονικά
- Εξοικείωση με τις θέσεις της επιστήμης της Γλωσσολογίας αναφορικά με την κριτική αποτίμηση των στάσεων που έχουν αναπτυχθεί διαχρονικά για την αξιολόγηση της μεταβολής στη γλώσσα

2. Περιεχόμενα ενότητας

- Θεωρητικό πλαίσιο
- Κριτική αποτίμηση στάσεων

3. Έννοιες – Λέξεις κλειδιά

- Η μεταβολή έχει αξιολογηθεί διαχρονικά ως «φθορά» ή «πρόοδος»
- Οι χαρακτηρισμοί της γλωσσικής μεταβολής ως «φθορά» ή «πρόοδος» είναι αλλότριοι προς τη θεώρηση της αλλαγής στο πλαίσιο της επιστήμης της Γλωσσολογίας

4. Θεωρητικό πλαίσιο

- Από τις πιο ενδιαφέρουσες πτυχές της μεταβολής στη γλώσσα είναι οι αξιολογικοί χαρακτηρισμοί που της αποδίδονται.
- Στην ιστορία της Γλωσσολογίας η αλλαγή έχει προσδιοριστεί είτε ως «φθορά», είτε ως «πρόοδος» (Θεοφανοπούλου-Κοντού, 2001α· Καραντζόλα & Φλιάτουρας, 2004).

5. Κριτική αποτίμηση στάσεων

- Αποτιμώντας κριτικά τέτοιους χαρακτηρισμούς, μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα ότι αυτοί είναι αλλότριοι προς τη γλώσσα και συνδέονται με πολιτικές, κοινωνικές ή άλλου είδους σκοπιμότητες παρά με γλωσσολογικά κριτήρια.
- Για παράδειγμα, το γεγονός ότι η νέα ελληνική απλοποίησε τις καταλήξεις του ονοματικού της συστήματος, δεν σημαίνει ότι φτώχυνε, αλλά καταγράφεται ως η εγγενής και αναγκαία τάση μιας γλώσσας για προσαρμογή στις ανάγκες των ομιλητών της και στις εκάστοτε νέες συνθήκες.
- Η σύγχρονη Γλωσσολογία αντιμετωπίζει όλες τις γλώσσες ως ισότιμα επικοινωνιακά συστήματα και αν κάποιες απ' αυτές κατείχαν σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα μια ιδιαίτερη θέση στην ανθρώπινη ιστορία, αυτό δεν οφείλεται στη φυσική ανωτερότητά τους, αλλά σε καθαρά ιστορικούς λόγους (Θεοφανοπούλου-Κοντού, 2001α· Καραντζόλα & Φλιάτουρας, 2004).
- Ένα σημείο, το οποίο δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας είναι ότι κάθε αλλαγή στα πρώτα της στάδια, τουλάχιστον, παρουσιάζεται και αντιμετωπίζεται ως λανθασμένη χρήση της γλώσσας, ως απόκλιση από τη γλωσσική νόρμα.
- Τα λάθη, ωστόσο, αποτελούν τους πρώιμους μάρτυρες της μεταβολής στη γλώσσα και ως εκ τούτου ο συστηματικός ρυθμός εμφάνισης ορισμένων αποκλίσεων, αντανακλά την ύπαρξη ασάφειας, αδιαφάνειας σε συγκεκριμένα πεδία.
- Για παράδειγμα η χρήση του μορίου *πιο* με το συγκριτικό βαθμό των επιθέτων είναι πλεοναστική εφόσον και το *πιο* και η *-τερος* δηλώνουν επίταση της σημασίας. Έτσι, η παράλληλη χρήση τους πραγματοποιείται είτε για λόγους έμφασης, είτε εξαιτίας της σταδιακής απώλειας του σημασιολογικού φορτίου της *-τερος*.
- Συνοψίζοντας, με όποιο τρόπο κι αν αντιμετωπίζονται τα γλωσσικά λάθη, είτε ως προάγγελοι μελλοντικών δομικών ανακατατάξεων στη γλώσσα, είτε ως ενδείξεις ατελούς γνώσης της, αποτελεί κοινή παραδοχή ότι οι λανθασμένες χρήσεις και η προσέγγισή τους με ερμηνευτικό πνεύμα, οδηγούν στην κατανόηση της λειτουργίας των διαφόρων μηχανισμών της γλώσσας και σε εναλλακτικούς τρόπους ανάλυσής τους (Θεοφανοπούλου-Κοντού, 1999, 2001α, 2001β· Κακριδή, 2000· Μήτσης, 1986).

6. Βιβλιογραφικές αναφορές

Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ. (1999). Η ανατομία του λάθους. Στο *Συνέδριο για την ελληνική γλώσσα 1976-1996*, (Πρακτικά Συνεδρίου 29 Νοεμβρίου- 1 Δεκεμβρίου 1996, Αθήνα) (σελ. 253-259). Αθήνα.

Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ. (2001α). Εξέλιξη και μεταβολή στη γλώσσα. Μια ψυχολinguιστική προσέγγιση. *Μέντορας* 4, 62-73.

Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ. (2001β). Λάθη στη χρήση της γλώσσας: Αλήθεια και μύθος. Στο Γ.Η. Χάρης (Επιμ.), *Δέκα Μύθοι για την ελληνική γλώσσα* (σελ. 53-61). Αθήνα: Πατάκης.

Κακριδή, Μ. (2000). Νόρμα, γλωσσική ποικιλία και εκπαίδευση. *Γλωσσικός Υπολογιστής*, 1(2), 161-167.

Καραντζόλα, Ε., Φλιάτουρας, Α. (2004). *Γλωσσική αλλαγή*. Αθήνα: Νήσος

Μήτσης, Ν. (1986). Η έννοια της νόρμας (κανόνα) στη σύγχρονη σχολική γραμματική. Στο *Ελληνική γλώσσα. Αναζητήσεις και συζητήσεις* (σελ. 73-96). Αθήνα: Καρδαμίτσας.